

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН САЮЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕНІКАУ БЕЛАРУСІ І КАМІТЭТА ПА СПРАВАХ МАСТАЦТВА ПРЫ СОВЕЦЕ МІНІСТРАУ БССР

№ 26 (885)

Субота, 28 чэрвеня 1952 года

Цана 50 кап.

Праграма дзеяння

Два гады таму назад была апублікавана гениальная работа І. В. Сталіна «Марксізм і пытанні мовазнаўства». З'яўленне гэтай працы стала наворотным момантам у гісторыі развіцця савецкага мовазнаўства. У гэтай рабоце І. В. Сталін творча развівае і ўбагаачае марксісцка-ленінскую тэорыю, стварае сваё сапраўднае марксісцкае рэчэнне аб мове. Работы таварыша Сталіна адкрылі перад савецкім мовазнаўствам найвышэйшыя перспектывы развіцця, надалі вучоным-мовазнаўцам на тым галоўным пытанні, у бок якіх павінны быць накіраваны ўсе намаганні навуковых даследаванняў, указалі шляхі і спосабы хутчэйшага іх вырашэння.

За прайшоўшыя два гады пасля апублікавання працы І. В. Сталіна савецкае мовазнаўства зрабіла значны крок наперад па шляху палітычнага вывучэння пытанняў мовы. Прыкметнае ажыццэнне заўважэнца і на мовазнаўчым фронце ў Беларусі. Сведчаннем гэтага з'яўляецца шырокае разгортванне работ па стварэнню фундаментальных руска-беларускага, беларуска-рускага і таўмачальнага слоўнікаў; работа па зборы і дыялекталагічных матэрыялаў; работа над дэмажонікамі па гісторыі беларускай мовы.

Савецкая дзяржава, строга прытрымліваючыся прынцыпам, вызначаным вялікімі праўдывымі Леніным і Сталіным у нацыянальным пытанні, стварыла ўсе ўмовы для матэрыяльнага і культурнага росквіту сацыялістычных нацый. Вялікага поспеху дасягнулі за гады савецкай улады ў сваім развіцці нацыянальныя мовы раней адсталых народаў. Ва ўмовах пастаянных клопатаў з боку партыі, урада і асобіста таварыша Сталіна беларуская мова ў ліку іншых нацыянальных моваў стала ў рад з самімі багатымі і самымі развітымі мовамі свету. Праўдывым гэтаму клопату з'яўляецца развіццё ў гэтым годзе сектара мовы Акадэміі навук БССР у Інстытут мовазнаўства, а найчасцей у яго складзе іліці сектараў: гісторыі мовы, сучаснай мовы, дыялекталогіі, слоўнікавага і тэрміналагічнага.

Грамадскія рэспублікі, школы і вышэйшыя навучныя ўстановы ўскладаюць на новы Інстытут вялікія надзеі, чакаюць ад яго задавальнення самых надзённых патраб у слоўніках і навуковых дапаможніках, упарадкавання граматыкі і правапісу.

Гэта не малыя задачы для маладога інстытута, і ён справіцца з імі толькі тады, калі будзе працягваць клопаты аб выхаванні маладых кадраў праз кандыдацкую і доктарскую аспірантуру. Нельга, на жаль, сказаць, каб у гэтым напрамку ўсё было добра. У кандыдацкую аспірантуру па беларускай мове ў вышэйшых навуковых установах і Акадэміі навук БССР часам трапляюць людзі выпадковыя, якія не маюць прызнання да навукова-даследчай дзейнасці ў галіне мовы, не маюць і дастатковай падрыхтоўкі.

У выніку за ўсе пасляваенныя гады ў рэспубліцы кандыдацкую дысертацыю абараніў толькі адзін чалавек. Іншае горш справа з падрыхтоўкай кадраў у доктарскай аспірантуры: ні адзін з навуковых супрацоўнікаў, якія маюць навуковую ступень кандыдата, не працуе над доктарскай дысертацыяй.

Такое становішча з падрыхтоўкай у рэспубліцы навуковых кадраў па мовазнаўству нельга даўжэй трымаць. Неабходна забяспечыць прыход у аспірантуру таленавітай моладзі з вышэйшых навуковых устаноў.

Неабходна больш увагі аддаваць падбору тэм для дысертацый. Кандыдацкая дысертацыя з'яўляецца сур'ёзным навуковым даследаваннем, і каштоўнасць яе будзе тым большай, чым непасрэдна яна адпавядае патрабам практыкі. Таму павінны падбірацца не выпадковыя, а тэмы, якія не пасрэдна вынікаюць з плана навукова-даследчай работы інстытута, з перспектыўнага плана Інстытута мовазнаўства АН БССР, які каардынуе ўсю навукова-даследчую работу па мовазнаўству ў рэспубліцы. Работы І. В. Сталіна паказваюць нашым мовазнаўцам, што галоўную ўвагу яны павінны накіроўваць на раскрыццё і вывучэнне ўнутраных законаў развіцця мовы, якія хаваюць у сабе нацыянальна-ую спецыфіку мовы, унутраную спецыфічнасць яе граматычнага ладу.

Направіліся было б думаць, што клопаты аб удасканаленні літаратурнай мовы — манопольнае права і абавязак вучоных-мовазнаўцаў, што пісьменнік павінен толькі ўмець карыстацца гатовымі формуламі і вывадамі лінгвіста. Стварэнне мастацкай творы пра нашу сацыялістычную рэалінасць, клопатчыся аб іх высокай ідэяна-мастацкай якасці, пісьменнік не можа збываць пра мову, якая працягвае ляжаць сабою нацыянальную форму савецкай літаратуры.

Хто-ж, як не пісьменнік — майстар мастацкага слова, найбольш глыбока і тонка адчувае гэтую нацыянальную форму? Будучы заўсёды заклочаным знаёчы дэпшы, найбольш даходліва сродкі паказва, пісьменнік павінен узяць усе тое лепшае, жывое, што мае невячэрняя крывіца нацыянальнай мовы. Не ўдачыцца ў архіва, не мудруючы над слоўнікамі хітраспраўленнямі, пісьменнік абавязаны таварыць з народам на зразумелай, блізкай народу літаратурнай мове.

Багаты крыніцай убагачэння нацыянальных моваў, у тым ліку і беларускай, з'яўляецца вялікая руская мова. Найбагацейшая скарбніца моваў свету, вельмі блізка па сваёй граматычнаму ладу і слоўніковаму саставу, яна ўбагачае нашу мову, вызначае шляхі яе далейшага развіцця і дасканаласці.

Работы І. В. Сталіна паднялі ўсё мовазнаўства на новую ступень, паставілі яго на сапраўды навуковую, марксісцкую аснову, адкрылі перад ім вялікія творчыя перспектывы.

Навуковая сесія

Грамадскія нашай рэспублікі шырока адзначаюць другую гадавіну выхаду ў свет прац таварыша І. В. Сталіна па пытаньнях мовазнаўства.

У бібліятэках, клубах і партыйных кабінетах адкрыты выстаўкі работ, прысвечаных выдатным працам вялікага праўдыва.

У Беларускай дзяржаўнай універсітэце імя В. І. Леніна адбылося пашыранае па-

седажненне вучонага савета, на якім зацверджаны і абмеркаваны наступныя даклады: «Аб творчым характары марксізма» (даклад дацэнта В. Мацко), «Развіццё І. В. Сталіным марксісцкай тэорыі мовазнаўства» (даклад дацэнта В. Сцяпанавыча), «Аб радстве славянскіх моваў у святле прац І. В. Сталіна па пытаньнях мовазнаўства» (даклад дацэнта А. Бірала).

Першыя вынікі

Прайшлі першыя два тыдні месячніка кнігі.

Добрых вынікаў дабіліся за гэты час работнікі кніжнага гандлю Магілёўшчыны. Кніжныя базары прайшлі ў Крычаве, Быдзаве, Чаусах і іншых раённых цэнтрах вобласці. На ўсіх калгасных рынках вобласці і на вуліцах Магілёва адкрыты часовыя кніжныя ларкі. У раённых магазінах завезена літаратура на 1.100 тыс. рублёў. За першую декаду месячніка ў вобласці ўкамплектавана 21 калгасная бібліятэка і 180 бібліятэк у хатах-чытальнях.

Паспяхова ідзе камплектаванне калгасных бібліятэк на Гомельшчыне. У Чарчэўскім раёне калгасныя бібліятэкі набылі літаратуры на 45 тысяч рублёў, у Рэчыцкім — на 37 тысяч.

На 24.385 рублёў укамплектавана калгасных бібліятэк у Маладзечанскай вобласці. 174 комсамольцы-квітаносцы ўдзельнічаюць у распаўсюджванні літаратуры на прадпрыемствах і калгасах. За першую декаду месячніка па вобласці разлічана літаратура больш чым на 100 тыс. рублёў.

дзён месячніка больш тысячы тамоў падпісаных выданняў. Сотні тамоў Творцаў В. І. Леніна і І. В. Сталіна на беларускай мове ўручылі падпісчыкам хвабіцы і халопніцкі кніжныя магазіны. 58 комсамольцаў займаюцца рэалізацыяй літаратуры ў калгасах Халопніцкага раёна. Вялікія кніжныя базары адбыліся ў Пухавічах, Рудзенску, Лагойску, Дзяржынску і другіх раённых цэнтрах.

Разам з тым першыя пазова месячніка паказала, што ў рабоце кнігагандляўцаў арганізацыяй многіх абласцей ёсць яшчэ многа недахопаў. Так, Палескі аблкінагандаль выказаў план рэалізацыі літаратуры за два тыдні месячніка на 14,6 прац. У вобласці не наладжана сапраўднае прапаганда кнігі. Слаба да гэтага справы прыцягваюцца грамадскія Дронна падрыхтаваліся да месячніка і работнікі кніжнага гандлю Бабруйскага раёна. Замест актыўнай работы на прапаганда і рэалізацыі кнігі аблкінагандаль да гэтага часу займаецца распылкай п'яшмаў арганізацыяй і ўстановам.

У многіх раёнах рэспублікі па выне раэфінадавалі культасветустанавы не маюць магчымасці выкарстаць бюджэты асігнаванні на набыццё літаратуры.

«Трэцяе ліпеня 1944 года ў Мінску».

Карціна мастака В. Волкава.

Іван МЕЛЕЖ

У дні вызвалення

Урывак з трэцяй кнігі рамана «Мінскі напрамак»

Першым, каго Туравец спаткаў, увайшоўшы ў гарком, была Ганна Коржань. Яна да вайны працавала інструктарам аднаго з мінскіх райкомаў, і хоць калісьці яны ведалі адзін другога мала, Туравец цвёрды ўрадаваўся сустрэчы з ёю так, быццам спаткаў вельмі дарагога друга.

Туравец ад не даведаўся, што гарком пачаў працаваць сёння, што Малінін ужо тут, што прыехаў ён з Лавашэвічаў і прывёз з сабою каля дзвюццаці таварышаў.

Яны ехалі з Новабеліцы на трох машынах, на чэрвотай везлі розныя рэчы і харчы. Ехалі разам з вайскамі. Дабрацца да Мінска было цяжка: на пераправе амаль усюды даўжэзны чарга, на дарогах цолае разводзе машын, вайскавай тэхнікі.

— Малінін вырочыў усіх, — казала Ганна Антоўна, увесць час усміхаючыся шырока, нека пак-дзічыла ясна. — Каб не ён, мы яшчэ і цяпер незе ў дароце памілі-б. Ой, цяжка было-б нам без яго... Ну, а за ім — нам усё шлалі бы адкрыты. Ен-жа ехаў у генеральскай форме. Як навіяцца дзе-небудзь з нашымі машынамі, усюды ў першую чаргу прапускаюць. Ды яшчэ чаць аддаць!

Яна сказала, як знаёчы Малініна. Убачыўшы Тураўца, Малінін, мімаволі зашпіляючы верхняй кручкі генеральскага кісяля, даўшоў да яго і моцна, пасяброўчы абняў.

— Даўно мы не бачыліся, Нічыпар! — ён выпусціў Тураўца з абдымкаў, і ў шары вачах пад гэтымі чорнымі брыямі заблішчала радасць. — Вось добра, што прыехалі! Работа тут цябе чакае! З самай раніцы... Дарэчы, я цябе не мог папараціць — бюро рашыла даручыць табе аддзел кадраў гаркома.

— Крыху нечакана, — задумаўся Туравец. — А калі за справы брацца?

— Ну, калі-ж? Хіба такія пытанні задаюць? Зараз-жа, таварыш загадчык аддзела кадраў.

І Малінін наспрасіў Тураўца расказаць, якія людзі прыехалі з ім, дзе хто з іх можа добра працаваць.

— Сядзі тут поруч і давай спіс. Возьмецца за справу!

Прысеўшы за стол, накрыты сіняй мажоранчарнай паперай, які напярэдне намеркаваў, каго з партызан куды трэба паслаць.

— Як будзем, па адным выклікаць, ці ўсіх папросім?

— Калі ўсіх, Нічыпар Паўлавіч. Гэта-ж іх і твая апошняя партызанская сустрэча і першае мірнае заданне! Да таго-ж няхай пабачаць, колькі нас, комуністаў, тут у горадзе чакае працы. Хай паглядзіць на сваё месца аддзел, з гэтага КП.

— Так, ім карысна будзе пабыць тут разам. Зараз паклічу.

Так, гэта была яшчэ як-бы партызанская сустрэча, — яна збоку амаль нічым не адрознівалася ад якой-небудзь нарады перад баявой аперацыяй. Партызаны яшчэ нярады, калі іх пытаўся Малінін, становіліся смірны, адказвалі чотка, залішне голасна. Але самі людзі і нават Туравец гэтага не заўважалі — іх хваліла і радзавата іншае, незвычайнае, якое прымушала ўсіх, хто сядзеў у гэтым кабінце, адчуваць сябе нека асабліва, па-святочнаму, нават урачыста. Малінін кожнага распытваў да драбніц пра мірныя спецыяльнасці, пра тое, што звычайна было недзе толькі ў паяці, у мінулым або хіба ў марэх. А самае хвалюючае падыходзіла тады, калі сакратар гаркома гаварыў:

— Гарком рашыў вас накіраваць на работу...

І тады людзі проста, нібы ў казцы, перайначваліся: хто становіўся дырэктарам адэктрастанцыі, школы, хто — начальнікам пашпартнага стала, хто кіраўніком жакта. Уставалі, калі сакратар гаркома вялікаў іх, партызанамі, а садзіліся зноў на сваё месца «мірнымі» начальнікамі...

«Кіраўнік жакта!» — здзіўляўся Шашура: — Быў разведчыкам, а цяпер кіраўнік жакта! І трэба-ж, каб такую пасалу далі чалавеку!

Эх, дарэчы, — схамануўся падрыхтоўнік, — трэба заўтра забегчы да яго, напярэць хоць пакаці. Дасць ці не дасць? Ліха яго ведае, якім ён сёбе паказа на гэтай новай пасадзе... Павінен даць, душа з яго! — падрыхтоўнік прыгадаў Аксіноў, уявіў сабе з ёю ў гэтым будучым пакоі і ў гурдах яго прыёма нацыянала.

Потым неспакойнага падрыхтоўніка захапіла праблема: а куды-ж яго пашпаць! Сясаар, сталіроў? На начальніка пашпартнага стала, ён, напрыклад, не падыйдзе — вельмі вёрткі. Там трэба сядзець многа... Шашура такім спосабам перабраў некалькі пасад, як паклікалі да стала яго.

— Табе, Шашура, прыдзецца заняцца арганізацыяй харчавання, — сказаў яму Туравец, які сядзеў збоку ад Малініна. — Будзе дырэктарам вялікай сталюкі. Што табе трэба? Даць харчаванне рабочым, служачым. Справа вельмі пачэсная. Памяшканне...

Туравец глянуў на сакратара. Той устаў з-за стала і загаварыў да Шашуры: — Памяшканне ёсць. Праўда, таварыш Шашура, трэба будзе яго падрамантаваць. Падбраць кухараў, афіцыянтка. Знаёчы каб, пасуду, — мабыль можна, дарэчы, узяць у рэстаранах, якіх тут прадавалі. Там яна, кажучы, засталася. Прадукты будучы, але першымі днямі, накуль не наладзім падвоз, вы атрымаеце вельмі мала. З тых складаў, што ўдалося захапіць.

Так былы падрыхтоўнік атрымаў першае мірнае заданне.

Калі партызаны размыліся, Малінін праўдываў Тураўца і паказаў загадчыку аддзела кадраў яго «кабінет». Гэта, быў даўгаваты пакойчык з адным акном, каля якога стаў стол і два табурэты, а каля сцяны — зеленавата шафа. Пакойчык быў ужо чыста вымыцены і нават вымыты. Застаўшыся адзін, Туравец вышаў і хутка вярнуўся з рэчавым мяшком і курткаю.

Навесіўшы куртку на цвічок, а мяшок паклаўшы каля дзвярэй, ён падшоў да

акна, паглядзеў на асветленую сонцам вуліцу, на пустыры з абодвух бакоў яе. Расчыніў акно...

Трэба пачынаць. З чаго? Ён ведаў, з чаго: гораду патрэбны дырэктары заводаў, і інжынеры па электрычнасці, і добрыя фіналісты, і загадчыкі арцель, і клубныя работнікі. Дзесяткі важных устаноў і прадпрыемстваў чакаюць людзей.

Чакаюць. Але людзей гэтых пакуль — на бяду — мала. Вельмі мала. Амаль няма.

Туравец раштам пачуў, што заду расчыніліся дзверы, і азірнуўся.

— Выбачайце, — сказаў, уваходзячы, хударлявы, прыгожы, немалады чалавек. — Думаў, што нікога няма. Не па-стукаў! Голуб, урач...

— Помню вас, таварыш Голуб. Добры дзень! Вы ў мяне — першы, самы пачэсны значыць гоцець.

Цяжка даваўся «самаму пачэснаму гоцець». Успомніўшы тое-сёе з Голубам, парадаваўшыся сустрэчы, даведаўшыся, дзе ўрач быў (аказалася, у партызанскім шпіталі), Туравец запытаў:

— Значыцца, думаеце заняцца практыкай: лянчыць вунныя хваробы і пісаць дысертацыю?

— Так-так, дысертацыю. Абавязкова. Мне ўжо даўно трэба было напісаць яе, ды, ведаеце самі — вайна...

— Так, дысертацыя — добрая справа, — падтрымаў Голуба Туравец і раштам запытаў: — А ці ўзяліся-б вы, таварыш Голуб, за такую справу: загадваць рабнімам аддзелам аховы здароўя? Таксама вельмі пачэсная справа!

— Пачэсна! — згадзіўся і Голуб, але сплхамурнеў, задумаўся і раптам адказаў, што не можа ўзяцца за яе.

— Чаму?

— Не магу. Не спраўдуюся.

— Вы не справіцеся? Я, прызнаюся, не веру ў гэта.

— Як гэта не верыце?

— Не веру, што вы не справіцеся! Адзінае, што я адчуваю з вашага адказу, будзе гаварыць шчыра: вы не хочаце мяняць сваіх планаў. Я, Ціхан Сяргеевіч, разумею ваш настрой. Пісаць дысертацыю, аб якой столькі год думаў... Больш таго, я лічу, што вы маеце на гэта поўнае права. Але, — загаварыў нека асабліва ўрушана Туравец, — нам патрэбны людзі на некаторых, найбольш важных участках. Вы разумееце?

Туравец неспакойна прайшоўся. Голуб падумаў пра Тураўца: «Які ўчэльнік!» і крыху няўзрунае правамоў:

— Вы так гаворыце, быццам я абавязаны паісці.

— Так, вы не памыліліся. Я лічу, што вы, Ціхан Сяргеевіч, абавязаны паісці, — пераканана сказаў Туравец. — Калі вы адчуваеце, у якім становішчы горад — а вы адчуваеце гэта — і калі вы ведаеце важнасць вашай працы, вы павінны паісці.

Голуб, нарэшце, згадзіўся. Хіба можна ўтрымацца перад логікай гэтых довадаў Тураўца! А Туравец расказаўшы Голубу пра яго абавязкі і развітваючыся, загаварыў мякчэй:

— Прыдзе час — будзеце пісаць. Што-ж зробіць, даўдзецца пакуль пачакаць. А падумаем іншага чалавека — аддучым.

У гэты час у пакой ступіў чалавек у вайскавай форме, але без пагонаў. Ён быў

вельмі запхлены, відаць прышоў сюды проста з дарогі. Падарожны адрозу накіраваўся да Тураўца.

— Міхалю, — адрэкаментаваўся ён, сочычы за выразам твару Тураўца: помніць ці не?

Туравец успомніў, урадавана ад душы паціснуў руку.

— Які вецер занёс сюды?! З партызан? Не, ты шоста больш нібыта на ваеннага падобны...

— Ваенны. Са шпіталю, прыслалі ў распараджэнне ЦК КП(б) Беларусі, а адтуль — сюды... За наступуючымі войскамі, можна сказаць, з другім эшалонам. Між іншым, кіламетраў восемдзесят пад'еў твай сям...

— Юрка?!

Туравец узрушана пачаў распытваць, дзе гэта было і што сымі расказаў, і якім здаўся ён Міхалю ў вайсковых абстаўках. Туравец быў вельмі шчаслівы, чуючы, што сына таварышы паважваюць.

Потым ён запытаўся, дзе даваўся быць Міхалю за гады вайны. Ён слухаў разказ пра гэта з захапленнем: слаўны шлях прайшоў зямляк: абараняў Севастопаль і Сталінград, вызваляў многія гарады. Біяграфія яго, Тураўца, у гады вайны куды бліжэйшая...

Вось каля даручыць кіраваць вялікім, амаль дашчэнтну зруйнаваным станказаводам, дзе патрэбны асабліва моцны чалавек. Такі, можна спадзявацца, наладзіць справу.

Калі Туравец зайшоў да Малініна, каб параіцца з ім пра гэта, сакратар захапў сам пазнаёчыцца з Міхалюсам.

Аб чым гаварыў Малінін з Міхалюсам, Туравец не чуў, бо яго чакалі наведвальнікі, і ён адрозу вярнуўся ў свой пакой.

Жанчына год трыццаці, — яна была да вайны настаўніцай біялогіі, — камеччы ў руках даўно вылінаўшую шляпу, гаварыла няўзрунае:

— Я да вас, таварыш, за парадай: што рабіць? Хутка верасень, а ў нас у школе ніводнай парты, ніводнага падручніка ці кнігі.

Тураўцу было радасна, што настаўніца непакойна пра тое-ж, што і ён. Відаць, засумавалася на любімай справе, зачала-ся!

— Так, верасень ужо блізка!.. Праляціць паўтара месцы — і зноў малыя натоўпамі з кніжкамі, са сшыткамі пашпаць, як ручайкі ў ракі, да школ. Завіняць звянок!.. Даўно-даўно я не чуў гэтых звяноў! Прыду перагата верасня да школы, спецыяльна прыду, стану і буду слухаць звянок!

— Дык, значыцца, першага верасня... пацнецца?

— Абавязкова. Гарком зробіць усё, каб пачаць у час. Прадаеце гэта ўсім настаўнікам.

Наведвальнікаў больш не было. Толькі што пайшоў да сябе на завод запхлены Міхалю: Малінін адобрыў выбар загадчыка аддзела кадраў.

Туравец прайшоўся па пакойчыку, заўважыў раптам свой мяшок з рэчамі, які ўжываў ляжаў каля дзвярэй, і, адчыніўшы пустую шафу, паклаў яго туды.

Акно каля стала было адчынена, і ў пакой пашуў дэблы летні вецер, а за ім — час-ад-часу чуліся то стук капытоў, то вурчэнне вайскавага грузавіка.

Рэспубліканская нарада па пытаннях дзіцячай літаратуры

20 і 21 чэрвеня ў Мінску праходзіла рэспубліканская нарада па пытаннях дзіцячай літаратуры, складаная Цэнтральным Камітэтам ЛКСМБ, Міністэрствам асветы БССР і праўленнем Саюза савецкіх пісьменнікаў Беларусі.

Адкрываючы нараду, старшыня праўлення ССР БССР **Пятрусь Броўка** адначасова велізарнае значэнне дзіцячай літаратуры ў справе выхавання падрастаючага пакалення. За паспяваенай гады беларуская дзіцячая літаратура значна актывізавалася. Вырасла група пісьменнікаў, якія з поспехам працуюць у галіне беларускай літаратуры для дзяцей. Гэта — Іван Шамякін, Янка Брыль, Іван Грамовіч, Тарас Хадкевіч, Усевалад Краўчанка, Анатоль Валюжін, Антон Валевіч, Кастусь Кірэнка, Максім Лужаніч, Павел Каласеў, Міхась Палачынін, Аляксандр Міронаў, Аляксей Кулакоўскі, Мікола Лужанкоў і другія.

Азначыўшы рост беларускай дзіцячай літаратуры ў паспяваенай гады, Пятрусь Броўка спыніўся і на яе недахопах. Асноўным недахопам, гаворыць П. Броўка, з'яўляецца вузкі тэматычны твар для дзяцей. Нема твораў аб будаўніцтве нашых гарадоў, аб аднаўленні Мінска, аб трактарным і аўтамабільным заводах, аб Героях Савецкага Саюза Прадзі — майстрах высокіх ураджаў. Тама гераніма беларускага народа ў дні Вялікай Айчыннай вайны таксама не знайшла адпаведнага асветлення на старонках дзіцячых кніг.

Нічога не сказаў пісьменнікі дзецям аб вялікіх будоўлях калумніама.

Мы маем удалы вопыт стварэння добрай калектыўнай кнігі «Ніколі не забудзем», ініцыятарам, складальнікам і рэдактарам якой з'яўляецца Янка Маўр. Гэты вопыт трэба пампырыць і даць дзецям кнігі аб вучобе, аб рабоце піонэраў, аб барацьбе за мір і г. д.

Заключыўшы пісьменнікі да актыўнага ўдзелу ў справе напісання твораў для дзяцей, Пятрусь Броўка падкрэслівае важнасць барацьбы за высокую майстэрства літаратуры.

З дакладам «Вынікі работы Усесаюзнай нарады па пытаннях дзіцячай літаратуры і задачы беларускай савецкай літаратуры для дзяцей» выступіў **Алесь Якімовіч**.

Дакладчык адзначыў, што за паспяваенай гады беларускія пісьменнікі стварылі многа высакародных і высокамастацкіх кніг для дзяцей. У дзіцячую літаратуру прыйшлі і прыходзяць маладыя кадры пісьменнікаў. Як дасягненне, дакладчык адзначае творы: «Азвечына школа» К. Кірэнка, «Навустрэж жыццё» М. Калачынскага, «Ідзі, мой сын!» А. Бялявіча, «Самыя малыя» І. Сіпцова, «Андрэйка» П. Кавалева і іншыя. Пісьменнікі зрабілі досыць удалыя спробы не толькі пампырыць тэматыку дзіцячай літаратуры, але і даць больш шырокае па ахове падзей і больш глыбокія па тыпізацыі вобразаў творы. Вялікую ўвагу пачалі аддаваць творам для дзяцей і многія літаратары, якія пішучы галоўным чынам для дарослага чытача.

На Усесаюзнай нарадзе ў Маскве, гаворыць дакладчык, было адзначана адставак нашай дзіцячай літаратуры. У ёй яшчэ не знайшлі свайго вырашэння многія хвалючыя тэмы нашай сучаснасці. Адной з прычын адставання літаратуры для дзяцей з'яўляецца тое, што наша крытыка не займалася глыбокім ідэянамастацкім аналізам новых твораў, не ўзняла надзённых пытанняў развіцця дзіцячай літаратуры.

Для самага малага чытача-дашкольніка напісана за гэты час вельмі мала: «Вавёрчына гора» В. Віці, «Сярод лясоў надліманскі» М. Танка, «Рыбы нашых рэк» А. Вялюжына (кніга друкуецца), некалькі вершаў Э. Агняцэва, зборнік казак «Маладыя дубкі» В. Сурскай. Гэта амаль і ўсё.

Асноўныя задачы, якія ставяць перад пісьменнікамі Беларусі ў галіне стварэння дзіцячай літаратуры, — гэта барацьба за павышэнне мастацкай якасці твораў, за стварэнне станоўчых вобразаў герояў, якія па-сапраўднаму хвалялі-б чытача. На жаль, такія відомыя пісьменнікі, як М. Ланькоў, К. Крапіва, П. Броўка, А. Кулашоў у апошнія гады не прымалі ўдзелу ў стварэнні новых кніг для дзяцей. А іх удзел зрабіў-бы значны ўплыў на павышэнне якасці твораў для дзяцей.

Дакладчык указвае на драўніну работу друкарні імя Сталіна і Гродзенскай літграфіі, якія затрымліваюць выпуск дзіцячай літаратуры.

У заключэнне А. Якімовіч гаворыць аб неабходнасці арганізацыі метадычнага

цэнтра, які стала займаўся-б пытаннямі дзіцячай літаратуры, аб выкладанні курса дзіцячай літаратуры ў педагогічных інстытутах. Без дапамогі навуковых устаноў нельга вырашыць праблему стварэння навукова-папулярных кніг для дзяцей.

Кандыдат філалагічных навук **М. Барстон** у сваім выступленні разгледзеў новыя творы для дзяцей. Міністр асветы **І. М. Ільшын** спыніўся на пытанні «Савецкая школа і дзіцячая літаратура». Паказ працеса навучнага і выхавання дзяцей хоць і знаходзіць сваё адлюстраванне ў беларускай дзіцячай літаратуры, але яшчэ не стаў асновай у творах аб школе.

— Ні ў адным творы, — гаворыць І. Ільшын, — не паказана школа як адзін арганізм. Уся складанасць і багацце школьнага жыцця, любоў нашых школьнікаў да навукі, барацьба за трымаванне вяды, класныя заняткі, любымі прамет, уземаадносіны вучняў з настаўнікамі, барацьба класнага калектыва, піонёрскага атрада, звязна за чэсць класа, школы, вобраз дырэктара школы, любыма настаўніка, піонёрважатага — усе гэтыя пытанні закранаюцца нашымі пісьменнікамі мімаходам, павярхоўна, неглыбока.

Асноўнае патрабаванне, якое прап'яўляецца дзіцячаму пісьменніку, — гэта абавязковае веданне педагогічных прынцыпаў выхавання дзяцей. Толькі пры такой умове можна ўнікаць антыпедагогічныя чыны і героі шмат якіх апавяданняў для дзяцей (напрыклад, дзед Андрэй з апавядання І. Шамякіна «У Маскву вьязе ўнука ў сталіцу ў вучэбны час»).

У беларускай дзіцячай літаратуры наглядзецца аднастайнасць жанраў, адсутнічаюць навукова-фантастычныя творы, няма баек, п'ес, песень.

Асабліва вялікае значэнне набывае мова мастацкіх твораў. У асобных творах сустракаюцца выразы, якія не спрыяюць выхаванню густу да мастацкага слова; часта з'яўляецца недакладнасць у выказванні думак. Вялікую шкоду прыносіць школе разнабой у арфаграфічным напісанні слоў.

«Піонерская арганізацыя ў дзіцячай літаратуры» — тема садаклала рэдактара часопіса «Бярозка» **І. Есьмана**.

— Цікавым і поўнакроўным жыццём жыць кожны піонёр, кожная піонерская арганізацыя, дружина, атрад, — гаворыць дакладчык. — Савецкія дзеці данатылівы, цікавыя, вынаходлівыя і жыводарныя. У творах-жа нашых пісьменнікаў не заўсёды раскрыта душа дзіцяці, яго мары, яго жаданні.

Недастатковае веданне піонёрскага жыцця прыводзіць некаторых аўтараў да павярхоўнага вырашэння вялікай тэмы. Прыкладам гэтага з'яўляецца апавесць М. Тамокі «Лета ў Калінаўцы». У ёй няма галоўнага — вялікіх пачуццяў, ідэйнага асэнсавання фактаў.

Аповесць А. Міронава «Звон адважных» з'яўляецца надуманай. Герой твора не дзейнічае, а толькі разважае. У апавяданнях А. Шапкова «Змена» галоўнае стала другародным, а другароднае — галоўным. Мова твора амаль канцлярыска.

У заключэнне дакладчык падкрэслівае, што вобразы вахатата і педагога не знайшлі яшчэ належнага адлюстравання ў літаратуры для дзяцей.

Алесь Бачыла аналізаваў літаратуру для дзяцей дашкольнага і маладога школьнага ўзросту. За пачы апошніх год выдавецтва выпусціла ў свет звыш дваццаці арыгінальных беларускіх кніг. Гэта па колькасці не мала. Аднак дзеці не знайдуць у іх шырокага адлюстравання нашай сённяшняй багатай і разнастайнай рэчаіснасці.

Садакладчык гаварыў аб тым, якой павінна быць сучасная казка.

Пасля дакладаў і садакладаў разгарнуліся спрэчкі.

К. Кірэнка прысвяціў сваё выступленне паказу вобразаў Леніна і Сталіна ў беларускай паэзіі для дзяцей.

А. Есаню прысвяціў сваё выступленне тэме беларускай драматургіі для дзяцей. Такі важны жанр, як драматургія, кінута на самацёк. Ні Міністэрства асветы, ні ЦК ЛКСМБ, ні Палац піонэраў не займаюцца рэпертуарам для мастацкай самадзейнасці. У рэспубліцы няма дзіцячага тэатра, а ён вельмі патрэбны.

Слова прадастаўляецца **З. Дзяканавай** — метадысту па дзіцячай літаратуры Беларускай дзяржаўнай бібліятэкі імя Леніна. Яна спраўдзіла крытыкавала работу Дзяржаўнага выдавецтва БССР, якое выпускае творы без уліку асаблівасцей уз-

росту чытачоў, не клопацца аб добрым афармленні кніг. Так, напрыклад, у кнігу М. Танка «Казкі лірніка» ўключаны творы для маленькіх і для дзяцей старэйшага ўзросту.

Дзяржаўнае выдавецтва БССР, — гаворыць т. Дзяканова, — вельмі марудна выпускае кнігі для дзяцей. У выніку беларускія творы для дзяцей асобнымі кніжкамі раней выходзіць у выданнях маскоўскіх, у перакладзе, і пазней — на той мове, на якой яны напісаны (Я. Купала — «Хлопчык і лётчык», А. Кулашоў — «Прыгоды цымбал»).

Да гэтага часу для дзяцей няма добра выдадзеных кніг Я. Купала і Я. Коласа. У дапамогу выкладчыкам дзіцячай літаратуры, работнікам бібліятэк няма бібліяграфіі беларускай дзіцячай кнігі, няма крытычных манатграфіяў. У манатграфіях Я. Мазалева пра Я. Купала і Ю. Шыркова пра Я. Коласа зусім не закранута пытанне аб творах гэтых пісьменнікаў для дзяцей. Трэба напісаць артыкулы на гэстыя дзіцячай беларускай літаратуры.

Неадкладна трэба завяцца пытаннем стварэння кніг, краязнаўчага характару, кніг, якія адлюстравалі-б прыродныя багаці роднага краю.

Выдавецтва павінна выпусціць астрадны зборнік п'ес, песень, кашураў, вершаў аб Радзіме, аб дзянях краіны Саветаў, аб нашых звычках.

Бібліятэкар 11-й сярэдняй Мінскай школы **О. Забалазьева** перадала ў сваім выступленні наказ школьнікаў беларускім пісьменнікам. Дзеці просяць напісаць кнігі аб Сталіне, аб яго дзіцячых гадах, кнігі пра жыццё выдатных пісьменнікаў Беларусі, кнігі на гістарычную тэматыку, аб піонёрах і комсамольцах трактарнага завода, аб жыцці дзяцей у капіталістычных краінах і інш.

Янка Брыль спыняецца на пытанні якасці перакладаў твораў пісьменнікаў брацкіх літаратур. Аб значэнні краязнаўчай тэмы ў беларускай літаратуры гаворыў **В. Вольскі**. Вучаніца 15-й сярэдняй школы г. Мінска **Т. Шалышча** просіць пісьменнікаў даць кнігі аб нашых легендарных героях-партызанах, аб героях Айчыннай вайны. Яна робіць заклік у адрас М. Ільшова, які да гэтага часу не выканаў свайго абядання — напісаць працяг апавесці «Мікола-паравоз».

П. Прануза звяртае ўвагу на неабходнасць палепшыць выкладанне літаратуры ў навуковых установах. Варта было-б у праграме па беларускай літаратуры вылучыць асобна пытанне аб творах пісьменнікаў для дзяцей.

На выкладанні адмоўна адбіваецца і адсутнасць адпаведнай крытычнай літаратуры.

З. Агняцэв гаварыла аб неабходнасці напісання беларускімі кампазітарамі песень для дзяцей, аб стварэнні оперы на сучасную тэму, кінафільма.

Намеснік міністра кінематграфіі БССР **М. Герцаў** расказаў аб рабоце беларускай кінастудыі ў стварэнні кінаарысаў і фільмаў для дзяцей. У мінулым годзе вышлі ў свет некалькі фільмаў «Геаграфія БССР», які карыстаецца поспехам. Для дзяцей выпускаецца спецыяльныя кіначасопісы, рыхтуюцца да выпуску каларныя дакументальныя фільмы аб прыродных багаццях нашай рэспублікі. Да першага верасня ён выйдзе на экраны. Напісан сценарый для мастацкага фільма «Падарожжа юнага натураліста па нашай рэспубліцы».

Аб ролі і значэнні паказу вобразаў для дарослых у кнігах для дзяцей гаварыў **У. Шахаец**.

Валянцін Катаеў надаваўся з прысутнымі творчымі думкамі, расказаў аб сваёй рабоце над творами «Сын папка» і «Бяле паруе адзіночкі».

У спрэчках выступілі таксама **Я. Маўр**, старшая піонёрважата 6-й сярэдняй школы г. Віцебска **М. Бабашынская**, рэдактар газеты «Зорька» **З. Калпакова**, старшая піонёрважата **В. Біркіна** (Гродзенская вобласць), загадчыца дзіцячай бібліятэкі г. Браўрыска **Сіманова**, супрацоўнік рэдакцыі газеты «Піонер Беларусі» **П. Рунец**, старшая піонёрважата **З. Кліжко** (Асіповіцкі раён).

У нарадзе прынялі ўдзел сакратар ЦК ЛКСМБ тав. **Машэрэў**, загадчык аддзела мастацкай літаратуры і мастацтва ЦК КП(б) тав. **Буслаў**, загадчык аддзела школ ЦК КП(б) тав. **Раўнаполец**.

З вялікім удзамам удзельнікі нарады прынялі прывітальнае пісьмо любімым правадзю савецкага народа таварышу Сталіну.

Абмеркаванне твораў дзіцячых пісьменнікаў

Гэтымі днямі секцыя дзіцячай літаратуры абмеркавала творчасць маладых і пачынаючых пісьменнікаў — І. Сіняўскага, А. Чарнышэвіча, А. Авецкіна, І. Шуцько, А. Сячко.

Іван Шуцько ўпершыню пачаў друкавацца ў 1949 годзе. Яго вершы вызначаюцца свежасцю задум, цэльнасцю. Аўтар умее знайсці цікавыя дэталі, але ён яшчэ не ўмее абгульняць фактаў, акрэсліваць сваю думку. Пісьменніку трэба больш працаваць над мовай, над паэтычным майстэрствам.

Іван Сіняўскі друкуецца з 1947 года. За гэты час пісьменнік выдаў два зборнікі апавяданняў. Цяпер ён піша аповесці аб школе. У творах Сіняўскага бачна адчуванне

тэмы. Аднак аўтар часамі не можа пабудаваць цікавы сюжэт, неглыбока раскрывае характары герояў.

Аляксандр Авецкін, аўтар апавесці «Саломка», у якой расказаваецца аб удзеле дзяцей у Айчынай вайне, працуе над новай аповесцю, у якой мае намер паказаць жыццё прастай амерыканскай сям'і, расказаў аб цяжкім лёсе дзяцей у Амерыцы.

Аркадз Чарнышэвіч піша новую нізку апавяданняў для дзяцей. Члены секцыі дзіцячай літаратуры заахвалілі з творами Алесь Сячко. У вершах паэта ёсць свежыя дэталі, трыпны параўнанні. Недахопі іх — рэспігнатысць, адсутнасць мастацкага паказу герояў.

Творы лаўрэатаў Сталінскіх прэміяў Кніга пра народную барацьбу

Балі савецкі мастак звяртаецца да мінулага, яго, натуральна, прыцягваюць перш за ўсё старонкі гісторыі, што найбольш ярка і поўна раскрываюць сутнасць гістарычнага працэса, у якім галоўная роля належыць народным масам, працоўным. С. Злобін прысвяціў свой новы раман «Сцяпан Разін», уастаены Сталінскай прэміі першай ступені, магутнаму народнаму руху XVII стагоддзя.

У гутарцы з нямецкім пісьменнікам Эмілем Людвігам таварыш Сталін даў глыбокую характарыстыку сутнасці паўстання Сцяпана Разіна і прычыны яго паражэння. Таварыш Сталін сказаў:

«Мі, большавікі, заўсёды цікавіліся такімі гістарычнымі асобамі, як Валотнік, Разін, Пугачоў і др. Мы бачылі ў іх вышэйшых гэтых людзей адлюстраванне стыхійнага абурэння прыгнечаных класаў, стыхійнага паўстання сялянства супраць феадалага прыгнёту. Для нас заўсёды ўзб'яла цікавасць вывучэнне гісторыі першых сібрав падобных паўстанняў сялянства. Але, вядома, якую-небудзь аналогію з большавікамі тут нельга праводзіць. Асобныя сялянскія паўстанні нават у тым выпадку, калі яны не з'яўляюцца такімі «разбойніцкімі» і неарганізаванымі, як у Сцяпана Разіна, ні да чаго сур'езнага не могуць прывесці. Сялянскія паўстанні могуць прыводзіць да поспеху толькі ў тым выпадку, калі яны спалучаюцца з рабочымі паўстаннямі, і калі рабочыя кіруюць сялянскімі паўстаннямі. Толькі камбінаванае паўстанне на чале з рабочым класам можа прывесці да перамогі».

Акрамя таго, гаворачы пра Разіна і Пугачова, ніколі не трэба забываць, што яны былі царыстамі: яны выступалі супраць памешчыкаў, але за «добрага цара». Бо такім быў іх лозунг».

Указанні таварыша Сталіна вызначылі падыход пісьменніка да запікавішай яго эпохі, дапамаглі яму правільна асэнсаваць гістарычны матэрыял і даць чытачу раман, у якім глыбокая гістарычная праўда раскрыта ў жыўных вар'янтах і вобразах, створаных удумлівым і патрабавальным майстрам мастацкага слова.

Імяна ў гістарычнай праўдзе заключаюцца вялікія вартасці рамана.

У развіцці, у працэсе наступнага фарміравання падлазены пісьменнікам вобраз Сцяпана Разіна. Упершыню мы сустракаем яго на старонках рамана пятынаціцяталовам юнаком. Ідуць гады, і пад уплывам вялікіх падзей, пад магутным удзеяннем жыцця складаецца характар народнага правадзю. Разам са сваімі ўкраінскімі братамі ўдзельнічае Разін у барацьбе з польскімі панамі. Тут упершыню зразумее ён веліч народа, які ўзняўся са зборной у руках на абарону сваіх праваў. У часе падарожжа ў Салавецкі манастыр Разін знаёміцца з жыццём сялянства цэнтральных абласцей Русі. Галоўныя вёскі, беспрасветная галечка народа, даўкае самавольства памешчыкаў — усёды адна і тая-ж жаклівае карціна няшчасцёў народных адкрываецца перад яго вачыма.

Але не толькі няшчасці і галечу бачыць Сцяпан. Яго захапляюць і хваляюць бязмежныя прасторы роднай зямлі, у душы яго выпяваюць думкі пра тыя магутныя сілы, якія дрымоць у народзе і якія здольны разграміць злыбога ворага. «Толькі крочачы па гэтых прасторах, казак адчуў усё значэнне вялікага слова: Русь. Якая шырокая! Яна! Колькі дэён тут ідзе, ідзе — і няма краю! Ясы, палі, ракі, узгоркі, раўніны, і зноў лясы, гары, вёскі, пагоры — і ўсюды руская мова, родны народ».

Колькі-ж можна яшчэ ісці па Русі? Пісьменнік паказвае, што гэтая любоў

Юр. ВАСІЛЬЕВ

да роднай зямлі, да народа і вядзе Разіна на шлях барацьбы. На чале казацкага атрада робіць ён дэяркі налёты на царскі казаван, накіроўваецца ў пераможны шлях на Каспій, становіцца вайсковым атаманам на Дану. Ён марыць пра стварэнне вольнай казацкай дзяржавы «ад Буга да Яіка».

Цікавыя старонкі рамана прысвечаны сустрэчы Разіна з кіраўніком паўстаўшых прыгонных сялян Васіём Усам. Не казацкая дзяржава патрэбна народу, пераконае Разін Уса, а вызваленне ад улады неавісіных баяр. Толькі ўсенародны характар руху можа прывесці да поспеху. «Ты сам да народа ідзі, — гаворыць Уса. — Не да адных казакаў, да стральцоў, а да народа! Усемаю народу стай галавой і «важом». А «важом» стаць — нялёгкае справа, не тое, што разбойніцкім атаманам. Трэба, каб народ табе паверыў, каб людзі хаты пакідалі, жонка і дзіцяці, ды да цябе пад вялікую руку ішлі...»

— Пад вялікую? — раптам са збянтэжанай усмешкай недаверліва перапытаў Разін».

І Разін ідзе да народа. Рух становіцца агульнанародным, ён шырочыцца і расце, у воеўска Разіна, які вырашыў усю Русь ваяваць у баяр, уліваюцца ўсё новыя і новыя сотні і тысячы паўстаўшых сялян. Аўтар імкнецца паказаць, што ў руху Разіна ўдзельнічалі прадстаўнікі многіх народаў Расіі. Ён называе чараміскаў, чувашаў, татар, гагаўцаў і іншых. Але гэты важны момант не знайшоў, на жаль, вартата мастацкага адлюстравання ў рамане. «Аўтар, па сутнасці, абмежаваўся названым пералікам».

Народ — вось галоўны герой рамана. Пісьменніку ўдалося з вялікай мастацкай выразнасцю паказаць масавасць паўстання, паказаць, што веліч Разіна заключаецца ў яго перацісці справе народа, у яго непахіснай рашчымасці задавальніць надзёныя патрэбы працоўных. Характэрныя эпізод у рамане, у якім апісваецца публічнае спалванне Разіным у Астрахані даўгавых запісаў, спісаў даўжнікоў і іншых кабальных дакументаў, захопленых у ваявоўскай канцылярыі: «Народ лікаваў, глядзячы на тое, як курчалася ў польскіх пакутнае старое жыццё, разам з баршчынай і з усімі яе крыўдамі; як лёгкі дымам віліся і расплываліся, быццам і не былі, цяжкія законы...»

Дзямі і ўнукі несці на хрыбце закаманды ад часу горб. Яго несці з пакорлівай, панурвай асуджанасцю. І каменны горб гэты лопнуў, рассыпаўся. Ад нараджэння скурчаваня людзі раптам адчулі ў сабе адвольнасць выпрастаць спіну, уздыхнуць зноў грудзямі, расправіць плечамі... Назуўсёды, назуўсёды, навек згараа няпраўда багатых і моцных».

Але, расказаваючы пра слаўны перамогі Разіна, пра велізарны размах народнага руху, аўтар у адпаведнасці з гістарычнай праўдай падкрэслівае яго стыхійны характар, адсутнасць у гэтым руху акрэсленай палітычнай праграмы, царысцкія ілзвы і кіраўнікоў і ўдзельнікаў паўстання. Не вышываюцца пазія ўважлівае разніскі вайсковым Астрахані жыхачы горада палуць крыж на вернасць цару Аляксею Міхайлавічу, патрыярху Нікану і вялікаму атаману Сцяпану Цімафеевічу. Ніякавісць да баяр спалучаецца ў паўстаўшых з наіўнай верай у «добрага цара», які быццам-бы не ведае пра няшчасці народных».

Голас сяброў

Вершы польскіх паэтаў у часопісе «Полямя»

«Голас польскіх сяброў» — пад такой рубрыкай змешчаны ў нумары пятым часопіса «Полямя» пераклады вершаў сучасных паэтаў народна-дэмакратычнай Польшчы.

Савецкі чытач працягвае вялікую цікавасць да літаратуры краін народнай дэмакратыі, і таму ініцыятыва рэдакцыі часопіса безумоўна заслугоўвае падтрымкі і адабрэння.

Падборка складзена так, што дае чытачу больш-менш выразнае ўяўленне і аб сучаснай паэзіі народна-дэмакратычнай Польшчы, і некаторыя ўяўленне аб рэвалюцыйных традыцыях даваеннай польскай паэзіі. Падборка пачынаецца паэмай Уладзіслава Браўнскага «Парыжская Комуна», якая напісана яшчэ ў 1930 годзе і была перакладзена Янкам Купалам.

Аўтар падае карціну апошніх дэён Комуны, карціну даікіх зверстваў напалоханай буржуазіі і небылага геранізма пралетарыята. Гэтая хвалючая карціна прасякнута ідэяй непераможнасці рэвалюцыі. Яна надае паэме тую сілу, якая робіць яе дзейснай і сёння, калі новыя паследуючыкі Тэра і Галіфе зноў імкнуча праісці «са стыхом, золатам, крыжом праз грудзі пралетарыята».

Пралетарыі не ўпадзюць на казені — гэтай ідэяй прасякнута і верш У. Браўнскага «Чаць і граната!», прысвечаны геранічому змаганню Іспанскай рэспублікі супраць фашызма. Гарачым подыхам барацьбы, мужнасцю і сілай вее ад нібы выплаўленых з металу радкоў.

Любач з творами У. Браўнскага і Ю. Тувіма — паэтаў старажына пакалення — у часопісе змешчаны вершы паэтаў, якія пачалі сваю творчую дзейнасць у пасляваенныя гады.

Гэтыя вершы паказваюць нашаму чытачу, якімі ідэямі жыве сучасная паэзія народнай Польшчы.

Барацьба за мір, пралетарскі інтэрнацыяналізм, шчырая любоў і ўдзячнасць вызваленай Польшчы — Савецкаму Саюзу і Вялікаму Сталіну — аб гэтым пішучы сёння маладыя польскія літаратары.

Тваёю рукою на карце Праз Буг і праз Віслу на Шчыцін Адзначаны чырванію стрэлы, Якімі свабода ішла... Той край першы ўспомніў аб страце: Даў сны бестурботным дзеньям, Садам нашым яркую спеласць, І зноўку зямля расціла, — з такімі словамі звяртаецца да вялікага правадзю Юры Путрамэнт у вершы «Ліст да Сталіна».

Існым усведамленнем рады вялікага рускага народа ў гісторыі чалавечтва, усведамленнем непарыўнай сувязі вызаленчага руху ў Польшчы з рускай рэвалюцыйнай прасякнута ўрывак з паэмы Віктара Варашыль

ДА ДЭКАДЫ БЕЛАРУСКОЙ ЛІТАРАТУРЫ І МАСТАЦТВА У МАСКВЕ

У тэатры імя Я. Коласа

Асенне-зімовы сезон у тэатры імя Я. Коласа адкрыўся ў невырочную пару: у чэрвень. Да гэтага часу тэатр паспеў пабачыць у адпачынку, вярнуцца да працы і распачаць работу таксама крыху пераўрадаваў: трэба рыхтавацца да дэкады і адначасова выконваць творчыя і фінансавыя планы.

Але ў тэатры гэтыя дзве задачы не выключаюць адна другую. Наадварот, яны вырашаюцца ў самым шчыльным спалучэнні. Работа над дэкадным спектаклем павышае патрабавальнасць работнікаў тэатра да сабе, а гэтыя патрабавальнасці зусім заканамерна пераносіцца на пастаноўкі і паказ радавых спектакляў.

Купалаўскія дні ў рэспубліцы

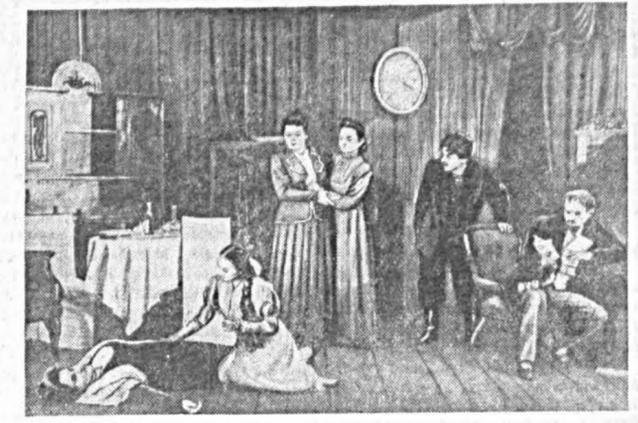
Музыка на тэксты паэта Беларускія кампазітары рыхтуюцца да спойна сустрэць 70-годдзе з дня нараджэння Янкі Купалы.

У СЕЛЬСКОЙ БІБЛІЯТЭЦЫ

Літаратурная выстаўка, прысвечаная 70-годдзю з дня нараджэння і 10-годдзю з дня смерці народнага паэта БССР Янкі Купалы, арганізавана ў Прысынкаўскай сельскай бібліятэцы Уздзенскага раёна.

Тэатрам — поўнацэннае творчае папаўненне

Адным з найбольш вострых пытанняў тэатральнага жыцця ў цяперашні момант з'яўляецца выхаванне маладой тэатральнай змены. Гэтую задачу павінен вырашаць Беларускі тэатральны інстытут.

Сцена са спектакля «Васа Жэлезнава». Фота І. Салавейчыка.

Студэнтка Л. Лагуна, якая так абыякава сыграла Агату ў «Паўлінцы», у ролі Васы Жэлезнавай перадала жывы характар валавой жанчыны.

Студэнт Р. Суворав у ролі Якіма («Паўлінка») паказаў сабе вельмі няўдала, і той-жа Суворав стварыў яркі вобраз п'яніцы і свавольніка Прохара ў «Васе Жэлезнавай».

Над словам, над тэхнічай сцэнічнай мовай. Галасы ў большасці выпадак слабыя, з непрыгожай тэмбравай афарбоўкай, дыкцыя невыразная.

Творчыя справядачы самадзейнасці

Нарадзілася новая форма народнай творчасці, якая значна дапамагае актывізаваць самадзейнасць. Такой формай з'яўляецца ядзяна арганізацыя ў некаторых абласцях тэатры народнай творчасці.

кансультацыйная, метадычная і практычная дапамога, а астатняя большасць калектываў застаецца ў баку.

РАБОТЫ САМАДЗЕЙНЫХ МАСТАКОУ

Для ўдзелу ў рэспубліканскай выстаўцы самадзейных мастакоў прыкладнага і вымалювальнага мастацтва Маладзечанскай вобласці падрыхтавалі рад работ на тэмы з жыцця і творчасці Я. Купалы.

У музеі Заслонова

Вялікай папулярнасцю сярод працоўных нашай рэспублікі карыстаецца аршанскі музей Героя Савецкага Саюза Канстанціна Заслонова.

Выстаўка работ Н. Елісеева

У Мінскім акруговым ДOME афіцэраў адкрылася выстаўка работ заслужанага дзеяча мастацтва РСФСР К. Елісеева ў сувязі з саракагоддзем яго творчай дзейнасці.

Усеагульнае прызнанне

Янка Купала выступіў у беларускай літаратуры ў той перыяд, калі на чале народнага вызваленчага руху стаў пралетарыят, які абудзіў да актывнай рэвалюцыйнай барацьбы сялянства.

Трэба прызнаць, што крытыка Багдановіча з'яўляецца да пэўнай ступені абмежаванай і аднабоковай. Яна датычылася, галоўным чынам, мастацкіх асаблівасцей аформлення і паэтычнага майстэрства Купалы.

Я. Купала і Я. Коласа, але і ўмацаваў яе ўзнаўленасць ў сваю сілу.

Усеагульнае прызнанне

Трэба прызнаць, што крытыка Багдановіча з'яўляецца да пэўнай ступені абмежаванай і аднабоковай. Яна датычылася, галоўным чынам, мастацкіх асаблівасцей аформлення і паэтычнага майстэрства Купалы.

Усеагульнае прызнанне

Трэба прызнаць, што крытыка Багдановіча з'яўляецца да пэўнай ступені абмежаванай і аднабоковай. Яна датычылася, галоўным чынам, мастацкіх асаблівасцей аформлення і паэтычнага майстэрства Купалы.

Усеагульнае прызнанне

Трэба прызнаць, што крытыка Багдановіча з'яўляецца да пэўнай ступені абмежаванай і аднабоковай. Яна датычылася, галоўным чынам, мастацкіх асаблівасцей аформлення і паэтычнага майстэрства Купалы.

Часта бывае так: на першым паказе спектакля ў большасці выпадках усё бывае добра. Але вось глядзяч прыходзіць, скажам, на 20-ы, на 30-ы, на 100-ы спектакль. Ён чужы, захапляючы водгухі аб спектаклі, чытаў пахвальную рэцэнзію, а пасля прагляду застаўся чамусьці незадаволеным.

У чым справа? Прычына вядомая і называецца яна ў тэатральным свеце словамі: «Спектакль разладзіўся».

Гэта прычына часта цягне за сабой і тое, што спектакль паступова знікае з рэпертуара, а калі і захоўваецца, то выкаікае ў глядзачы непрыемнае ўражанне нехайнасці старых дэкарацый, касцюмаў, бласім светлым і шумавым афармленнем.

К. С. Станіслаўскі лічыў, што «споспех спектакля ствараецца не прэмерамі, а вадма паўтарэнняў і часам». Ён быў базілітасным да ўсіх праў нехайнасці, няўважлівасці і халтуры ў знешнім афармленні радавога спектакля. Для яго не існавала «дэробазей». Вось асобныя заўвагі з пратокала аб спектаклі «Еўгеніі Анегіна»: «... Расліны — рэдка. Трэба ўтвая больш, каб было ўздоўж сцены — пах вокнамі... Ік нятузюна ў Ларынай у сталовай... Пакінуць так як ёсць немагчыма... На сцэне сцэне (вельмі светлай і адчувальнай) плямы. Кожны раз перад спектаклем трэба атэаць і падраўляць сцэны фарбай... Абязэкова запасны выстрал на выпадк асечкі. І шча: «Што будзе ад таго, што калонны маюць халтурны выгляд? Гэта пакіне ў памяці глядзчоў непашпаўнае і непрыемнае для нас уражанне».

Апрача дэкарацый, касцюмаў, грима, святла, Станіслаўскі аздаваў вельмі вялікую увагу сцэнічным эфектам, бутэфары, рэквізіту і шумам, лічыў, што ўсе гэтыя элементы спектакля важныя і неабходны для стварэння сцэнічнай атмасферы і рэалістычнага ўспрымання спектакля і п'есы глядзачым. У сваёй рэцэнзіі «Этыка» Станіслаўскі пісаў: «Трэба, каб глядзяч, адчыняючы дзверы тэатра, пранікаў аднаведным настроем, які дапамагае, а не перашкаджае ўспрыманню ўражання».

Усё гэта мімаволі ўспамінаецца, калі глядзім некаторыя спектаклі ў тэатрах Мінска.

Пачнем з рэкламы. З рэкламай абстаіць справа не вельмі добра ва ўсіх тэатрах. Апрача звычайных друкарскіх афіш, рэклама, у асноўным, робіцца на фанерных шытах з указаннем тыднёвага рэпертуара.

Фанерныя шыты апрадоўваюцца, як правіла, клеены фарбай і пры першым дажджы набываюць непрыемны выгляд. Нешматлікія стэндзі з фатаграфіямі, якія нехайна выстаўлены ў вокнах і вітрынах некаторых рэстаранаў і магазінаў, маюць вялікую даўнасць і вельмі набэзвыя афармленні. Афармлены яны безгустоўна, а між тым, Мінск мае нядарных майстроў фатаграфіі, у кожным тэатры ёсць добрыя мастакі, якія змогалі-б з густам усё гэта аформіць.

Глядзяч трапляе ў тэатр. Яму трэба распрагнуцца. Але памеры памяшкання

Ус. КУХТА, рэжысёр.

да вешалак у тэатры імя Янкі Купалы ў Рускай тэатры такія, што ў іх, натуральна, нават пры хуткай рабоце гардэробшчыкаў (а яна, дарэчы, не заўсёды бывае такой) неабходны доўгія «хвасты». Спасылкі дырэктар на недастатковыя габарыты вестыбуляў не могуць служыць апраўданнем. Пры рэканструкцыі ці рамоне будынка тэатра дырэктары трэба падумаць і аб павелічэнні памеру вешалак.

Вы набываеце праграму. У Рускай тэатры ў тэатры імя Я. Купалы праграмы маюць швей паўны фармат і паўным чынам аформлены. Зроблена гэта, праўда, не асабліва ўдала, але ўсё-ж лепш, чым, скажам, у тэатры оперы і балета, дзе праграмы маюць самы разнастайны і невыразны выгляд. А праграмы можна было-б зрабіць больш цікавымі, каб уключыць у іх каларыяны вокладкі, адмыккі асобных сцен і суправаджальны тэкст.

Глядзяч уваходзіць у фойе. Ні адзін з тэатраў у сваім фойе не мае фоталагіі актараў, фота з пастановак. Праўда, у тэатры імя Я. Купалы ў фойе развешаны фатаграфіі з пастановак, але ўсё гэта шматгадова даўнасці.

Глядзчы занялі свае месцы. Роўна а 8-й гадзіне вечара пачынаецца пачынацца спектакль. Мінае 8.00... 8.05... 8.10... 8.15... Спектакль не пачынаецца. Глядзяч абураны. І толькі ў 8.30 заслона, нарэшце, раскрываецца. Настрой у прысутных сапананы. Сапананы ён і ў актараў, занятых у спектаклі. Мала таго, што яны вымушаны былі паўгадзіны чакаць свайго выхда, але яны ўбачылі на сцэне крыва ўстаноўленыя калоны, нехайна разамешчаныя дэкарацыі. З усім вышэйазначаным сустраўся глядзяч, які прышоў 22 мая гэтага года на спектакль «Атэла» ў Рускай тэатры.

Руска тэатр быў у свой час падвергнуты суровай і справядливай крытыцы ў часопісе «Тэатр» (№ 11, 1950 г.) за адсутнасць культуры радавога спектакля. Трэба адзначыць, што тэатр слаба выпраўляе адзначаныя недахопы. Не лепш з культурай радавога спектакля і ў астатніх тэатрах сталіцы.

Спектакль «Прага застаецца май» у тэатры імя Я. Купалы прайшоў 16 разоў. Але ўжо на 9-м спектаклі вечарам у ядзель 18 мая бяздзейнічаў факел — сімвал барацьбы часаславацкіх патрыётаў, звыноўчаных у Панкраці. Дарэчы, і да гэтага часу паміж факелам і аркай зазе шычалы. У сцэне «чатырохсоткі», названай так па нумару камеры, лічба «400» не была асветлена. Спрабавалі асветліць (і то наўдала) толькі к канцу карціны. У першай карціне бакавыя пражэктары былі ўстаноўлены так, што ў глыбіні сцэны мігталі нездарныя цені выканаўцаў, разбурваючы ўсю рэалістычнасць майстарскі зробленага мастаком куточка чэшскай сталіцы. Псеўда ўражанне і тады, калі

пражэктары прасвечваюць наскрозь «тобстыя турэмныя сцены», а пражэктарысты «ловяць» актараў промяні пражэктараў, замест таго, каб зафіксаваць раз назаўсёды ўстаноўленыя кропкі.

На адным з апошніх спектакляў у сцэне перад арыштам Фучыка раптам абрушыўся вялікі бакавы дыман, агаліўшы прыкрытую ім дэталю афармлення папярэдняй карціны. Зразумела, што ўражанне ад аказнай сцэны было сапанана.

А колькі хваляванняў пастановашчыку і глядзачу прычынае паравоз у спектаклі «Анна Карэніна», які кожны раз дэманструе поўную недаскананасць сваёй канструкцыі. А для таго, каб наладзіць яго, давалі было-б зацікавіцца вопытам МХАТа і ў дакладнасці ўзнавіць яго простую і надзейную канструкцыю, чарыжыкую і, дарэчы, ёсць нават у часопісе «Молодзёжная астрада» (№ 5, 1951 г.).

Мы прысутнічаем на радзавым раішнім спектаклі «Канік-Гарбунок» у тэатры оперы і балета. Зала запоўнена маленькімі глядзачамі, якія ведаюць і любяць чужоўную казку П. Ершова. Спектакль для дзяцей, а асабліва казка патрабуе выключнай увагі да афармлення. І малышы паглядзілі справядливую прэжэмаю, чаму ў тых коней, «аб якіх у казцы напісана:

Вьются гривы золотые, В мелки кольца завитой Хвост струится золотой... гривы і хвасты не залатыя, а бруднашарыя. Можна на іх і была пазалота ў час прэмеры, але дыпер аблезла.

«Пуда-аганік» яра Жар-Птушкі рабіўся адкрытай ўспышкай лямпачкі ружовага колеру, і маленькі глядзачы так і не ўбачылі «пуда-аганіка», а толькі звычайную лямпачку. Або такая карціна: людзі абцягнутыя акасамітам, падтрымаваюць балярну, якая «прапывае» ў павертцы. Але з-за таго, што асветленне ўстаноўлена на правільна, яны прасвечваюцца. Дзеці пытаюцца: «Што там за такія чорныя дзяўчынкі?». Не пашанчала і Пар-Дзявіць: месяц, на якім яна павінна з'яўляцца на небе, а таксама яе човен на востраве Нераід пераасоўваліся чамусьці птушкамі, і малышы непакоіліся за лёс падарожжа Пар-Дзявіцы.

У часе многіх тандаў з падагой ўзнімаўся клубы пылу, не прагуджаныя ні П. Ершовам, ні пастановашчыкам спектакля.

Не ладзіцца з афармленнем і на выязных спектаклях. Да гэтага часу тэатры не маюць дакладных памераў тых пляцовак, на якіх даводзіцца выступаць, таму не заўсёды вядома: змесціцца афармленне спектакля на той ці іншай пляцоўцы ці не. У большасці выпадках яно не змяшчаецца. Для кожнага выязнага спектакля павінны быць распрацаваны адзін-два спрощаныя варыянты афармлення. Культура паказу радавога (ды і не толькі радавога) спектакля павінна нарэшце занепакоіць кіраўніцтва тэатраў, бо нехайна паказаны спектакль сведчыць толькі аб адным: аб непавазе да глядзача.

ЛЕНИНГРАД У інстытуце жывапісу, скульптуры і архітэктуры імя І. Е. Рэпіна Акадэміі мастацтва СССР група студэнтаў-выпускнікоў паспяхова заканчвае дыпломныя работы. Студэнтка Ц. Дзівева сваю дыпломную работу прысвціла падзвігу маладой французскай патрыёткі Раймонды Дзье.

На адмыку: дыпламантка Ц. Дзівева за работай над скульптурай.

Фота П. Федотава. (Фотакроніка ТАСС).

У Оршы САМАДЗЕЙНАСЦЬ ЧЫГУНАЧІКАЎ

Удзельнікі мастацкай самадзейнасці чыгуначнага клуба імя Кірава карыстаюцца заслужанай павагай сярод чыгуначнікаў. Яны выступаюць з канцэртамі і спектаклямі не толькі ў сваім клубе, але і выязджаюць на станцыі Коханавя, Бобр, Талочна, Краснае, Асінаўка, Замасточча, Слаўнае і інш.

У гэтыя дні тут ідзе дзейная падрыхтоўка да святкавання 8 гадавіны вызвалення нашай рэспублікі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Драматургічны рытуэль п'есы А. Сурава «Ззялёная вуліца». Хор у складзе 700 чалавек развучае песні. Рытуэль новую праграму баністы, духавы аркестр, салісты, танцоры і выканаўцы мастацкага чытання.

У МУЗЫЧНАЙ ШКОЛЕ

Аршанская музычная школа арганізавана ўсяго год таму назад, але за гэты год яна стала цэнтрам музычнай культуры горада.

У школе адбыўся заключны канцэрт, прысвечаны заканчэнню навучальнага года. На канцэрце з поспехам выступілі зводны хор школы і асобныя вучні.

КІНААБСЛУГОВАННЕ СЕЛЬСКАГА НАСЕЛІНЦТВА

Амаль ва ўсіх населеных пунктах Аршанскага раёна два — тры разы ў месяц дэманструюцца кінафільмы для сельскага насельніцтва. Перад пачаткам сеансу чытаюцца лекцыі і даклады на палітычныя, сельскагаспадарчыя і літаратурныя тэмы. Абласная кантора «Галюкінапраката» забяспечыла кінаперасоўкі вялікай колькасцю кароткаметражных фільмаў, якія прапагандуюць асновы аграбіялагічнай і заветэрэнарнай навукі і вопыт пераўтварэння сельскай гаспадаркі.

КАНФЕРЭНЦЫЯ ЧЫТАЧОЎ НА ЗАВОДЗЕ

Гарадская бібліятэка імя А. С. Пушкіна разам з партыйнай і комсомольскай арганізацыямі вапнавага завода правяла нядаўна канферэнцыю чытачоў па кнізе Н. Нікііна «Паўночная «Аўрора». Падрыхтавана таксама канферэнцыя чытачоў па раманау В. Ільенкова «Вялікая дарога».

(Наш кар.).

У Саюзе кампазітараў

На чарговае «срэдзе» ў Саюзе кампазітараў абмеркаваны новыя музычны творы. Добрую ацэнку атрымала прэлюдыя для чымбала М. Аладава.

У струнным квартэце Г. Вагнера ёсць меладычнасць, але, як адзначылі М. Аладаў, Я. Цікоцкі, Р. Пукст і Д. Камінікі, твор гэты слабы на майстарстве; у ім правілася няўменне кампазітара развільваць тэму.

Не задаволены сваёй неадпаведнасцю паэтычнага тэкста з музыкой раманыс Л. Абе-лівіча на словы Янкі Купалы — «Заўсё-

ды наперад» і Якуба Коласа — «Дзень творы вам, лясы і далі».

Хор а-капэла «Прывітанне Маскве» на словы Б. Лунькова і пэсня «Помні, любі мой, дзяснічкі» на словы А. Русака, напісаны самадзейным кампазітарам Ю. Семянкінай, зрабілі ў цэлым добрае ўражанне сваёй шырыцаю і меладычнасцю. Разам з тым М. Аладаў, Я. Цікоцкі і Р. Пукст парайлі маладому кампазітару больш працаваць над удасканаленнем формы пэсені.

Гастролі Ленінградскага тэатра ў Мінску

З першага ліпеня ў памяшканні Мінскага акруговага Дома афіцэраў пачынаюцца спектаклі Ленінградскага драматычнага тэатра (галоўны рэжысёр Н. Галін).

Тэатр паказа сваё лепшае пастаюўкі: «Зыкавы», «Не было ні граша, а раптам алтын», «Тарціф, ці ашуканец», «Трышпаш сэрэбранікаў», «Тры салдаты» і інш.

Тэатр наладзіць некалькі выязных спектакляў у рабочых клубах, а таксама правядзе творчыя сустрэчы з мінскімі глядзачамі.

ФЕЛЬЕТОН „Анцилігент“

вч атрымаў ацэнку «дронна». Ён зрабіў... 30 памылак. Памылкі былі самыя грубыя: прыназоўнікі напісаны разам з назоўнікамі, адмоўе «не» — разам з дзеясловамі. Паміж дзейнікамі і выказнікамі ў яго сталы коскі. А слова «інтэлігент» ён напісаў «анцілігент», замест «абабразаванне» — «абабразаваніе» і нават не «пэдагога», а «пэдагох».

Глядзельнікі экзаменатары на жоўдзёўскія першы і сваім начам не верылі, дзівіліся: як чалавек, які прыехаў у настаўніцкі інстытут здаваць дзяржаўныя экзамены, мог зрабіць столькі памылак? А Жоўдзёў растлумачыў гэтую з'яву так: — Бачыце, у час экзаменаў я дронна сабе адчуваў. Хворы. І не бачыў нават, што пісаў.

Гастролі Ленінградскага тэатра ў Мінску

З першага ліпеня ў памяшканні Мінскага акруговага Дома афіцэраў пачынаюцца спектаклі Ленінградскага драматычнага тэатра (галоўны рэжысёр Н. Галін).

Тэатр паказа сваё лепшае пастаюўкі: «Зыкавы», «Не было ні граша, а раптам алтын», «Тарціф, ці ашуканец», «Трышпаш сэрэбранікаў», «Тры салдаты» і інш.

Тэатр наладзіць некалькі выязных спектакляў у рабочых клубах, а таксама правядзе творчыя сустрэчы з мінскімі глядзачамі.

ФЕЛЬЕТОН „Анцилігент“

вч атрымаў ацэнку «дронна». Ён зрабіў... 30 памылак. Памылкі былі самыя грубыя: прыназоўнікі напісаны разам з назоўнікамі, адмоўе «не» — разам з дзеясловамі. Паміж дзейнікамі і выказнікамі ў яго сталы коскі. А слова «інтэлігент» ён напісаў «анцілігент», замест «абабразаванне» — «абабразаваніе» і нават не «пэдагога», а «пэдагох».

Глядзельнікі экзаменатары на жоўдзёўскія першы і сваім начам не верылі, дзівіліся: як чалавек, які прыехаў у настаўніцкі інстытут здаваць дзяржаўныя экзамены, мог зрабіць столькі памылак? А Жоўдзёў растлумачыў гэтую з'яву так: — Бачыце, у час экзаменаў я дронна сабе адчуваў. Хворы. І не бачыў нават, што пісаў.

Ён напісаў, каб дазволілі напісаць паўторную дыктоўку.

Вечарам «анцілігента» (так жартам сталі называць Жоўдзёў за вачнікі) можна было бачыць у інстытуцкім скверы з другім студэнтам-завочнікам. Нахіліўшыся да яго, Жоўдзёў гарача пераконваў: — Ад бачы, браток, дыпер залезьдзі мой лёс. Напішы за мяне дыктант. Усё жымцё буду дзякаваць.

— Пісаць не буду. Гэта немагчыма і несумленна.

— Тады хоць падкажы, папраў. Выручы.

Але, як кажуць, і гэтая карта была біта. Жоўдзёў пасадзіў пісаць дыктоўку

Гастролі Ленінградскага тэатра ў Мінску

З першага ліпеня ў памяшканні Мінскага акруговага Дома афіцэраў пачынаюцца спектаклі Ленінградскага драматычнага тэатра (галоўны рэжысёр Н. Галін).

Тэатр паказа сваё лепшае пастаюўкі: «Зыкавы», «Не было ні граша, а раптам алтын», «Тарціф, ці ашуканец», «Трышпаш сэрэбранікаў», «Тры салдаты» і інш.

Тэатр наладзіць некалькі выязных спектакляў у рабочых клубах, а таксама правядзе творчыя сустрэчы з мінскімі глядзачамі.

ФЕЛЬЕТОН „Анцилігент“

вч атрымаў ацэнку «дронна». Ён зрабіў... 30 памылак. Памылкі былі самыя грубыя: прыназоўнікі напісаны разам з назоўнікамі, адмоўе «не» — разам з дзеясловамі. Паміж дзейнікамі і выказнікамі ў яго сталы коскі. А слова «інтэлігент» ён напісаў «анцілігент», замест «абабразаванне» — «абабразаваніе» і нават не «пэдагога», а «пэдагох».

Глядзельнікі экзаменатары на жоўдзёўскія першы і сваім начам не верылі, дзівіліся: як чалавек, які прыехаў у настаўніцкі інстытут здаваць дзяржаўныя экзамены, мог зрабіць столькі памылак? А Жоўдзёў растлумачыў гэтую з'яву так: — Бачыце, у час экзаменаў я дронна сабе адчуваў. Хворы. І не бачыў нават, што пісаў.

Ён напісаў, каб дазволілі напісаць паўторную дыктоўку.

Вечарам «анцілігента» (так жартам сталі называць Жоўдзёў за вачнікі) можна было бачыць у інстытуцкім скверы з другім студэнтам-завочнікам. Нахіліўшыся да яго, Жоўдзёў гарача пераконваў: — Ад бачы, браток, дыпер залезьдзі мой лёс. Напішы за мяне дыктант. Усё жымцё буду дзякаваць.

— Пісаць не буду. Гэта немагчыма і несумленна.

— Тады хоць падкажы, папраў. Выручы.

Але, як кажуць, і гэтая карта была біта. Жоўдзёў пасадзіў пісаць дыктоўку

Кніганошы

Кожную раніцу з магілёўскага магазіна падпісных выданняў з вялікімі пакункамі ў руках выходзяць кніганошы. Гэтыя людзі не толькі любяць кнігу, але і многа робяць для яе распаўсюджвання. Асабліва старанна і энэргічна працуе кніганоша Марат Волкаў — вучань трэцяй школы горада Магілёва. Ён рашыў прысвціць свае кніжаныя вялікі і пачаснай справе — распаўсюджванню савецкай кнігі. Юны кніганоша за дзень паспявае абыйсці 15—20 падпісчыкаў.

У волны ад асноўнай работы час распаўсюджвае кнігі тав. Зарубава. Яна таксама паспявае пабываць за дзень у дзясці падпісчыкаў.

Кніганашэнне арганізавана і на радзе прадпрыемстваў горада. Комсамольцы металаапрацоўчага камбіната абавязаліся за час месячніка кнігі распаўсюдзіць літаратуры на 12 тысяч рублёў.

(«За Радзіму»).

Вялікі попыт

У дні месячніка кнігі значна павялічыўся попыт на творы класікаў марксізма-ленінізма, на кнігі лаўрэатаў Стаалінскіх прэмій, наватараў вытворчасці і сельскай гаспадаркі. Каб задаволіць гэты попыт, ульскі магазін аблкінагаддзю № 13 арганізаваў продаж кніг на рынках і ў калгасах.

Выезд з кнігамі ў калгасы наладзіў магазін № 1 горада Віцебска.

(«Віцебскі рабочы»).

Каштоўныя пачыны

Роботнікі кніжных магазінаў Брэста арганізавалі два вялікі кніжныя базары. Уздоўж Савецкай вуліцы на працягу шэрага квартала былі выстаўлены сталы з шырокім асартыментам літаратуры, дзюручнікаў, партрэтаў, плакатаў.

Гандаль кнігамі на базарах праходзіць надзвычай ажывлена. На аблкінагаддзю толькі за першыя пяць дзён месячніка прададзена насельніцтву кніг на 50 тысяч рублёў.

Кніжныя магазіны дапамагаюць калгасам укамплектаваць бібліятэкі.

(«Зара»).

Асабістыя бібліятэкі працоўных

У дні месячніка ў лунінецкіх кніжных магазін Пінскай вобласці паступіла мноства літаратуры. У сувязі з гэтым асабліва актыўна ідзе пашаўненне асабістых бібліятэк працоўных.

Немалую ўласную бібліятэку мае майстар калёснага прах Лунінецкага вагоннага дзю В. Банзараніч. Тут — мноства твораў В. І. Леніна і І. В. Стааліна, творы сучасных пісьменнікаў і выдатных майстроў слова мінулага. Тав. Банзараніч часта карыстаецца пасуагмі «Кніга — поштай». З яе дапамогай ён атрымаў творы Гюго і іншых кнігі.

Калгаснік сельскагаспадарчай ардыі імя Стааліна Лунінецкага раёна Г. Абрамчук набыў кнігі Мічурына, Вільямса, Лясеўскага, а таксама многа брашураў на сельскагаспадарчыя тэмы.

(«Палеская праўда»).

Слушнае патрабаванне

Гродзенскі Дом народнай творчасці прытуе зборнік лепшых песень самадзейных кампазітараў вобласці. У зборнік увайдзе да 20 твораў: Семянкі, Мадіна, Радзіліца, Ляшанкі, Дзешавага, Шоста, Шуманскага і др.

Зараз у секцыі самадзейных кампазітараў Гродна аб'яднана 18 чалавек. Але Савоз кампазітараў БССР і яго секцыя масавых жанраў не аказваюць ёй дапамогі.

В. НОСАУ.

З ЗАМЕЖНОЙ ПОШТЫ

„Пісьмы з сярэднявекі“

У часопісе «Нястро Ціемно», які выдасца ў Мексіцы, група іспанскіх прагрэсіўных пісьменнікаў-эмігрантаў надрывава рад артыкулаў аб страшным бескультур'і і самавольстве ў Франкіскай Іспаніі.

«Пісьмы з сярэднявекі» — так называецца адна з карэспандэнцый.

«Ніколі, — гаворыцца ў гэтай карэспандэнцыі, прысланай з Барсэлоны, — не было такога засілля царквы за ўсе апошнія сто год ні ў адной з еўрапейскіх краін. Пры гэтым нельга забываць, што іспанскае духавенства — самае фанатычнае і самае некультурнае. У руках гэтага фанатычнага і некультурнага духавенства знаходзіцца віжайшая школа. Гаспадаранне папоў у школе прывяло да таго, што замест чатырох мільянаў іспанскіх дзяцей, якія наведвалі школу пры рэспубліканскім ладзе, зараз ходзіць у школу не больш мільяна. Тысячы школ закрыты, бо з радой духавенства не знайшлі «дастойных» настаўнікаў для гэтых школ, а «даверыць душу» дзіцяці школьным настаўнікам царква не лічыць патрэбным.

Шасцідзят працэнтаў іспанскіх дзяцей хворыя туберкулазам. Павялічалася дзіцячае жабрацтва. Нават супрацоўніка амерыканскага буржуазнага часопіса «Мір» адзіва вялізарная колькасць падаросткаў-жабрацоў на вуліцах Валенсіі. Ён налічыў у гэтым горадзе да дваццаці тысяч дзяцей, якія вымушаны жабраваць.

Паваліна насельніцтва Іспаніі — непісьменнае. У часы манархіі ў Іспаніі было 35 працэнтаў непісьменных. Пры буржуазнай рэспубліцы лік непісьменных склаўся 20 працэнтаў. Цяпер-жа палова ўсяго насельніцтва краіны — непісьменнае.

Пасля некалькіх няўдалых спроб стварыць сваю фашысцкую «культуру» іспанская ваеншчына і фалангістыцкі палкам аддалі ўсю культурную дзей